

Anonimizētā versija

Tulkojums

C-529/22 – 1

Lieta C-529/22

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

Iesniegšanas datums:

2022. gada 9. augusts

Iesniedzējtiesa:

Landgericht Frankfurt am Main (Vācija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2022. gada 7. jūlijs

Prasītājs un apelācijas sūdzības iesniedzējs:

PA

Atbildētāja un atbildētāja apelācijas tiesvedībā:

trendtours Touristik GmbH

[..]

***Landgericht Frankfurt am Main* [Frankfurtes pie Mainas apgabaltiesa]**

Frankfurtē pie Mainas, 2022. gada 7. jūlijā

[..]

Lēmums

Lietā

PA, [..] 60598 Frankfurte pie Mainas,

prasītājs un apelācijas sūdzības iesniedzējs

[..]

pret

LV

trendtours Touristik GmbH [...] 65830 Kriftel [Kriftel],

atbildētāja un atbildētāja apelācijas tiesvedībā,

[..]

Landgericht Frankfurt am Main 24. civillietu palāta [...] 2022. gada 7 jūlijā

nolēma:

I. Eiropas Savienības Tiesai atbilstoši Līguma par Eiropas Savienības darbību 267. panta otrajai daļai [...] prejudiciāla nolēmuma sniegšanai tiek uzdoti šādi jautājumi par Savienības tiesību interpretāciju:

- 1) Vai Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2015/2302 (2015. gada 25. novembris) par kompleksiem ceļojumiem un saistītiem ceļojumu pakalpojumiem, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 2006/2004 un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2011/83/ES un atceļ Padomes Direktīvu 90/314/EEK (turpmāk tekstā – “Komplekso ceļojumu direktīva”), 12. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā līdztekus Komplekso ceļojumu direktīvas 12. panta 1. punktam ir paredzētas līguma izbeigšanas tiesības, kuru tiesiskās sekas tiek piemērotas tikai tad, ja ceļotājs savā paziņojumā par līguma izbeigšanu norāda uz to, ka galamērķa vietā vai tās tiešā tuvumā ir izveidojušies nenovēršami un ārkārtas apstākļi, kas būtiski ietekmē kompleksā pakalpojuma sniegšanu vai pasažieru pārvadāšanu uz galamērķi?
- 2) Vai Komplekso ceļojumu direktīvas 12. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka pienākums maksāt līguma izbeigšanas maksu netiek atcelts, ja ceļotājs savā paziņojumā par kompleksā ceļojuma līguma izbeigšanu nenorāda nekādu iemeslu vai tikai *a posteriori* pamato līguma izbeigšanu ar nenovēršamiem un ārkārtas apstākļiem, kas saskaņā ar prognozi izbeigšanas brīdī vai ceļojuma laikā ir izveidojušies galamērķa vietā vai tās tiešā tuvumā un būtiski ietekmē kompleksā pakalpojuma sniegšanu vai pasažieru pārvadāšanu uz galamērķi?

II. Tiesvedība tiek apturēta.

Pamatojums:

I.

Strīda pamatā ir šādi faktiskie apstākļi:

Prasītājs 2019. gada 19. martā rezervēja pie atbildētāja, kurš darbojas kā ceļojumu organizators, sev un savai sievai ceļojumu ar nosaukumu "Israel & Jordanien", kam bija jānotiek laikā no 2020. gada 26. aprīļa līdz 2020. gada 7. maijam. Pamatojoties uz atbildētāja izrakstīto avansa rēķinu, prasītājs samaksāja 325,00 EUR.

2020. gada 6. janvārī, 16 nedēļas pirms plānotā ceļojuma, viņš paziņoja par atkāpšanos no līguma šādā formā:

"Cienītās dāmas un godātie kungi!

attiecībā uz [...] [rezervāciju] es ar šo paziņoju Jums, ka mēs vēlamies izbeigt ceļojuma līgumu.

Lūdzam apstiprināt līguma izbeigšanu un to, ka izbeigšanas izmaksas nepārsniedz 20 % no ceļojuma cenas. [...]"

2020. gada 8. janvārī atbildētājs izsniedza prasītājam "atcelšanas rēķinu", saskaņā ar saviem līgumā iekļautajiem ceļojumu noteikumiem aprēķināja 25 % no ceļojuma cenas kā "līguma izbeigšanas maksu" kopumā 727,00 EUR apmērā un paturēja samaksāto avansu. 2020. gada 13. janvārī prasītājs bez jebkādiem nosacījumiem samaksāja atbildētājam atlikušo summu 402,00 EUR apmērā.

Atbildētājs atcēla ceļojumu koronavīrusa dēļ. 2020. gada 5. novembra vēstulē prasītājs sākotnēji pats un vēlāk, 2020. gada 2. decembrī, ar advokāta starpniecību nesekmīgi pieprasīja, lai atbildētājs atmaksā samaksātos 727,00 EUR, un no tā brīža pamatoja līguma izbeigšanu ar koronavīrusa pandēmijas izplatīšanos un to, ka ceļojuma pakalpojums netika sniegts.

Prasītājs uzskatīja, ka pienākums samaksāt atbildētājam līguma izbeigšanas maksu nav radies, jo to izslēdz fakts, ka atbildētājs atcēla ceļojumu. Prasītāja ieskatā Komplekso ceļojumu direktīva neliedz attaisnot līguma izbeigšanu, par kuru sākotnēji paziņots, nenorādot pamatojumu.

Ar 2021. gada 16. septembra spriedumu *Amtsgericht Frankfurt am Main* [Frankfurtes pie Mainas pirmās instances tiesa] prasību noraidīja. [Tā uzskatīja, ka] saskaņā ar *BGB* [Vācijas Civilkodeksa] 651.h panta 1. punkta trešo teikumu kopsakarā ar atbildētāja *AGB* [Vispārējiem darījumu noteikumiem] tam pienākas samērīga līguma izbeigšanas maksa 727,00 EUR apmērā. Noteikumi par līguma izbeigšanas kompensācijas noteikšanu ir spēkā. Prasītājs, kuram ir argumentēšanas un pierādīšanas pienākums, nav pierādījis, ka konkrētie zaudējumi ir mazāki. Tiesības uz kompensāciju neizslēdz arī *BGB* 651.h panta 3. punkts. Turklāt šķiet, ka prasītājs ir izbeidzis līgumu neatkarīgi no koronavīrusa pandēmijas un pandēmija tika piesaukta tikai *a posteriori*, lai pamatotu tiesības uz atmaksu.

Prasītājs noteiktajā termiņā iesniedza apelācijas sūdzību par šo spriedumu un turpina uzturēt savu prasību par atbildētājam samaksāto summu atmaksu.

Atbildētājs aizstāv *Amtsgericht* spriedumu kā pareizu. Tā ieskatā *BGB* 651.h panta 3. punkts vispār nav piemērojams par labu prasītājam, jo viņš nav norādījis iemeslus šīs tiesību normas izpratnē.

II.

Prasītāja iesniegtās apelācijas sūdzības pamatotība ir atkarīga galvenokārt no Komplekso ceļojumu direktīvas 12. panta 2. punkta interpretācijas, proti, tā, vai tajā līdztekus Komplekso ceļojumu direktīvas 12. panta 1. punktam ir reglamentēts vēl kāds līguma izbeigšanas iemesls un vai līguma izbeigšana ir izslēgta, ja ceļotājs savā paziņojumā par līguma izbeigšanu nav norādījis ceļojuma organizatoram izbeigšanas iemeslu.

Saskaņā ar Vācijas tiesību normām, kuras reglamentē komplekso ceļojumu līgumu un transponē Komplekso ceļojumu direktīvas 12. pantu, ceļotājs atbilstoši *BGB* 651.h panta 1. punktam var izbeigt kompleksā ceļojuma līgumu jebkurā brīdī pirms ceļojuma sākuma. Valsts tiesību aktos nav paredzēts, ka būtu jānorāda līguma izbeigšanas iemesls. Saskaņā ar *BGB* 651.h panta 1. punkta otro teikumu tiesiskās sekas, ko izraisa ceļotāja paziņojums par līguma izbeigšanu, ir tādas, ka ceļojuma organizators zaudē tiesības saņemt ceļojuma cenu. Atbilstoši *BGB* 651.h panta 1. punkta trešajam teikumam ceļojuma organizators var pieprasīt samērīgu kompensāciju, ko tas atbilstoši *BGB* 651.h panta 2. punktam drīkst noteikt arī Vispārējos darījumu noteikumos. Tomēr saskaņā ar *BGB* 651.h panta 3. punkta pirmo teikumu ceļojuma organizators nevar pieprasīt kompensāciju par līguma izbeigšanu, ja galamērķa vietā vai tās tiešā tuvumā ir izveidojušies nenovēršami un ārkārtas apstākļi, kas būtiski ietekmē kompleksā pakalpojuma sniegšanu.

Šādi nenovēršami un ārkārtas apstākļi galamērķa vietā, kas būtiski ietekmē kompleksā pakalpojuma sniegšanu, šajā lietā pastāvēja, jo ceļojuma pakalpojums nevarēja tikt sniegts sakarā ar koronavīrusa pandēmiju, kas ir nenovēršams un ārkārtas apstākļis.

Saskaņā ar *BGB* 651.h panta 1. un 3. punktā ietverto Vācijas tiesību normu formulējumu atbildētājs nevar pieprasīt kompensāciju par līguma izbeigšanu, jo *BGB* 651.h panta 3. punkts paredz sasaisti ar faktiskajiem apstākļiem nolīgtā ceļojuma laikā. Vācijas tiesu judikatūrā un ceļojumu jomas tiesību doktrīnā pārstāvētais uzskats, ka jautājums par nenovēršamiem un ārkārtas apstākļiem ir atkarīgs no prognozes brīdī, kad paziņots par līguma izbeigšanu, pamatojoties uz *ex ante* vērtējumu (skat. arī *OLG Hamm* [Federālās zemes Augstākās tiesas Hammā] spriedumu, 2021. gada 30. augusts, 22 U 33/21, *BeckRS* 2021, 24178; *AG Düsseldorf* [Diseldorfas pirmās instances tiesas] spriedumu, 2021. gada 8. februāris, 37 C 471/20, *NJW-RR* 2021, 930; *AG Frankfurt* [Frankfurtes pirmās instances tiesas] spriedumu, 2020. gada 11. augusts, 32 C 2136/20, *juris*

38. punkts; *AG München* [Minhenes pirmās instances tiesas] spriedumu, 2020. gada 27. oktobris, 159 C 13380/20, *juris*, 19. punkts; *LG Kassel* [Kaseles apgabaltiesas] spriedumu, 2021. gada 2. novembris, 5 0 459/21, 35. punkts, *juris*; [..], Vācijas likuma tekstā nerod atbalstu. Jautājums par to, vai *BGB* 651.h panta 3. punkta formulējums atbilst Komplekso ceļojumu direktīvas 12. panta 2. punktā ietvertajam regulējumam, vai arī tas ir jāinterpretē atbilstoši direktīvai, ir bijis Tiesai iesniegto lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets, tostarp lietās C-776/21 un C-193/22 (skat. arī *OGH Österreich* [Austrijas Augstākās tiesas] lēmumu, 2022. gada 25. janvāris [..] [lieta C-193/22]).

Turklāt nav skaidrs, vai ceļotājs, kurš šajā gadījumā ir prasītājs, nevar atsaukties uz *BGB* 651.h panta 3. punkta pirmo teikumu tādēļ, ka viņš savā paziņojumā par līguma izbeigšanu nav norādījis nekādu iemeslu un tikai *a posteriori* pamatojis to ar koronavīrusa dēļ noteiktajiem ierobežojumiem Izraēlā un Jordānijā.

Saskaņā ar *BGB* 651.h panta 1. punkta formulējumu līguma izbeigšanas pamatojums paziņojumā par līguma izbeigšanu nav jānorāda, jo, lai rastos tiesības saņemt ceļojuma cenas atmaksu, nav nepieciešams nekāds līguma izbeigšanas iemesls. *BGB* 651.h panta 3. punktā nav reglamentētas atsevišķas līguma izbeigšanas tiesības. Drīzāk valsts likumdevējs šo normu ir iecerējis kā ceļotāja iebildumu pret principā piemērojamo maksu par līguma izbeigšanu, ja galamērķa vietā vai tās tiešā tuvumā ir izveidojušies nenovēršami un ārkārtas apstākļi, kas būtiski ietekmē ceļojuma pakalpojuma sniegšanu.

Līdz ar to rodas jautājums, vai Komplekso ceļojumu direktīvas 12. panta 2. punkts paredz atsevišķas līguma izbeigšanas tiesības, uz kurām ceļotājam ir arī jānorāda paziņojumā par līguma izbeigšanu, norobežojoties no līguma izbeigšanas Komplekso ceļojumu direktīvas 12. panta 1. punkta izpratnē, lai izslēgtu ceļojuma organizatora tiesības saņemt līguma izbeigšanas maksu.

No Komplekso ceļojumu direktīvas 12. panta 2. punkta formulējuma izriet, ka tajā ir paredzētas atšķirīgas izbeigšanas tiesības, kas ir norobežojamas no Komplekso ceļojumu direktīvas 12. panta 1. punkta. Tiesas palātas ieskatā tas ir noteikts, izmantojot formulējumu “ceļotājam ir tiesības [..], ja [..]”. Tiek noformulēts nosacījums līguma izbeigšanai un tādējādi reglamentēts izbeigšanas iemesls.

Komplekso ceļojumu direktīvas 12. panta 1. punktā no sistēmiskā viedokļa šāds ierobežojums nav ietverts, turpretī Komplekso ceļojumu direktīvas 12. panta 3. punkts gan to uzliek ceļojumu organizatoram. Saskaņā ar to organizators var izbeigt kompleksā ceļojuma līgumu, ja netiek sasniegts minimālais dalībnieku skaits (a) apakšpunkts), vai ja organizators nespēj sniegt pakalpojumu nenovēršamu un ārkārtas apstākļu dēļ (b) apakšpunkts). Tiesa uzskata, ka tas, ka Komplekso ceļojumu direktīvas 12. panta 1. un 2. punkts reglamentē divas dažādas un savstarpēji nošķiramas līguma izbeigšanas tiesības, izriet arī no tā, ka Komplekso ceļojumu direktīvas 12. panta 2. punkts ir piemērojams “neatkarīgi no 1. punkta”, proti, līdztekus 1. punktam.

Šāda tiesas izpratne ir apstiprināta arī Komplekso ceļojumu direktīvas preambulas 31. apsvērumā. Tajā ir nodalītas jebkurā brīdī izmantojamas un līdz ar to beznosacījumu izbeigšanas tiesības, maksājot izbeigšanas maksu (pirmais teikums), un izbeigšanas tiesības bez pienākuma maksāt izbeigšanas maksu (otrais teikums). Tādējādi Komplekso ceļojumu direktīva – tāpat kā valsts likumdevējs – balstās uz izbeigšanas maksas rašanās principu un Direktīvas sistēmā izslēdz to tikai īpašā gadījumā, kad pastāv ārkārtas apstākļi un būtiska ietekme uz ceļojuma pakalpojuma sniegšanu vai pasažieru pārvadāšanu.

Iesniedzējtiesa uzskata, ka no šīs sistēmas un no tā, vai pastāv līguma izbeigšanas iemesls, izriet, ka ceļotājam, izbeidzot līgumu, jāatsaucas uz tiesībām Komplekso ceļojumu direktīvas 12. panta 2. punkta izpratnē, ja viņš nevēlas, lai rastos pienākums maksāt izbeigšanas maksu saskaņā ar Komplekso ceļojumu direktīvas 12. panta 1. punkta otro teikumu. Šī ceļotāja paziņojumam [par līguma izbeigšanu] izvirzītā prasība atkal varētu izrietēt no tā, ka regulējums ir tiešā veidā piesaistīts ārkārtas apstākļiem un būtiskai ietekmei uz ceļojuma pakalpojuma sniegšanu. Komplekso ceļojumu direktīvas 12. panta 2. punkta formulējums ir vērst uz to, ka tiesiskās sekas, kas ietver pienākuma maksāt līguma izbeigšanas maksu atcelšanu, rodas tikai tad, ja ceļotājs, kuram ir izvēle starp abiem izbeigšanas tiesību veidiem, uz to norāda. Tāpat no abu līgumslēdzēju pušu tiesiskās drošības viedokļa varētu būt nepieciešams, lai ceļotājs konkrēti izlemj (un norāda), kuru no abiem izbeigšanas tiesību veidiem viņš ir izvēlējis izmantot.

Savukārt apšaubīt no Direktīvas (ES) 2015/2302 izrietošo prasību pēc pamatojuma, vadoties pēc pašas direktīvas, varētu likt tas, ka tā nav konkrēti reglamentēta un ka parasti juridiski kompetents ceļotājs tādējādi par to neko nezina. Direktīvas (ES) 2015/2302 12. panta 2. punkta pirmajā teikumā ir tikai noteikts, ka ceļotājam ir tiesības izbeigt līgumu, nevis ka viņam tas ir arī jāpamato. Turklāt no šī regulējuma neizriet, ka valsts tiesai šajā ziņā ir jāveic objektīva kvalifikācija.

Tādējādi, ja ceļotājs nenorāda uz ārkārtas apstākļiem, viņam būtu pienākums maksāt līguma izbeigšanas maksu. Piemērojot pēdējo minēto interpretāciju šajā lietā, sekas būtu tādas, ka ceļotājs nevarētu atsaukties uz Komplekso ceļojumu direktīvas 12. panta 2. punktu (vai attiecīgi *BGB* 651.h panta 3. punktu) un viņam būtu jāmaksā ceļojuma organizatoram līguma izbeigšanas maksa. Šādā gadījumā *BGB* 651.h panta 3. punkts būtu jāinterpretē atbilstoši direktīvai (Komplekso ceļojumu direktīvas 4. pants).

Šo prejudiciālo jautājumu tiesas palāta [...] jau ir uzdevusi Tiesai ar 2022. gada 9. jūnija lēmumu. [...] [Lieta C-511/22]

Ja Tiesa piekristu, ka ceļotājam ir pienākums līguma izbeigšanas ietvaros norādīt ceļojuma organizatoram tās pamatojumu, iesniedzējtiesai rodas no tā izrietošs un līdz ar to otrs prejudiciālais jautājums, proti, vai laika ziņā norādei uz līguma izbeigšanas iemeslu ir jābūt ietvertai tieši paziņojumā par līguma izbeigšanu, vai arī ceļotājs var *a posteriori* atsaukties uz objektīvi pastāvošiem ārkārtas

apstākļiem Komplekso ceļojumu direktīvas 12. panta 2. punkta izpratnē un pēc tam pamatot ar tiem līguma izbeigšanu, kā tas ir šajā gadījumā. Ja viņš to varētu, šajā gadījumā tiktu ievērota prasība norādīt pamatojumu.

Šajā ziņā tiesas palāta, pirmkārt, uzskata, ka šāda interpretācija ir cieši saistīta ar jautājumu, ko Tiesai jau ir uzdevušas *OGH Österreich* 2022. gada 25. janvārī (lieta C-193/22) un *Amtsgericht Düsseldorf* saskaņā ar 2021. gada 8. decembra lēmumu (lieta C-776/21). Lai atbildētu uz šo interpretācijas jautājumu, izšķiroša nozīme varētu būt (arī) tam, uz kuru brīdi ir attiecināmi Komplekso ceļojumu direktīvas 12. panta 2. punktā minētie nosacījumi. Ja Komplekso ceļojumu direktīvas 12. panta 2. punktā minētie nosacījumi ir jāizpilda ceļojuma pakalpojuma sniegšanas brīdī, tas varētu nozīmēt, ka ceļotājs, neraugoties uz to, ka iepriekš ir paziņojis par līguma izbeigšanu, nenorādot nekādu iemeslu vai norādot citu iemeslu, *a posteriori* var to pamatot ar ārkārtas apstākļiem un būtisku ietekmi uz ceļojuma pakalpojuma sniegšanu. Prīncipā citādi tas būtu, ja noteicošais būtu prognozes lēmums brīdī, kad paziņots par līguma izbeigšanu. Šādā gadījumā daudz kas liktu uzskatīt, ka pamatojums ir pieprasāms arī līguma izbeigšanas brīdī.

No vienas puses, tiesas ieskatā gadījumā, ja tiek pieņemts, ka paziņojums par līguma izbeigšanu ir obligāti jāpamato, ceļojumu organizators tikai tādējādi var zināt, vai tas drīkst vai nedrīkst pieprasīt līguma izbeigšanas maksu. Turklāt labākā situācijā būtu ceļotājs, kurš vispirms izbeidz ceļojuma līgumu, nenorādot nekādu iemeslu vai norādot citu iemeslu, un tad *a posteriori* varētu atspēkot ceļojuma organizatora kompensācijas prasību. No otras puses, prasība norādīt pamatojumu jau līguma izbeigšanas brīdī lielā mērā apdraudētu Direktīvā (ES) 2015/2302 paredzēto patērētāju tiesību aizsardzību gadījumā, ja vēlāk izveidojas ārkārtas apstākļi, kas dotu viņam tiesības izbeigt līgumu, nemaksājot izbeigšanas maksu. Turklāt prasība norādīt pamatojumu nav konkrēti reglamentēta, kam arī šajā ziņā ir nozīme.

[..] [Tiesvedības apturēšana] [..]